

Konstytucja Królestwa Danii z 5 czerwca 1953 r.

O tłumaczeniu	strona 2
Zasady tłumaczenia	strona 4
Konstytucja Królestwa Danii	strona 7

O tłumaczeniu

Projekt pracy nad nowym przekładem duńskiej Konstytucji powstał, gdy uczęszczałem na kurs Prawa konstytucyjnego na Uniwersytecie Warszawskim. Ponieważ równocześnie tłumaczyłem polską Konstytucję na język duński, starałem się zgromadzić odpowiednią literaturę i przekłady różnych traktatów i konstytucji w języku polskim i duńskim.

W trakcie pracy nad tłumaczeniem z uwagą zapoznałem się z przekładem duńskiej Konstytucji z 2002 r. dokonanym przez profesora i sędziego polskiego Trybunału Konstytucyjnego Mariana Grzybowskiego¹. Wszystkim, którzy chcą się zapoznać z duńską Konstytucją z pełnym przekonaniem polecam książkę prof. Grzybowskiego, która zawiera także podstawowe informacje dotyczące systemu politycznego Danii. Dla mnie praca profesora Grzybowskiego jest szczególnie ważna, ponieważ stanowiła źródło inspiracji, nie tylko w stosunku do nowego przekładu, ale także do tłumaczenia polskiej Konstytucji na język duński.

Duńska Konstytucja jest mozaiką językową. Zainspirowana belgijską Konstytucją z 1830 r. wciąż zawiera wiele elementów z pierwszej duńskiej wersji Konstytucji z 1848 r., łącząc je z późniejszymi nowelizacjami z 1866, 1915, 1920, 1953 oraz ostatnią z 2009 r., (wprowadziła równouprawnienie kobiet i mężczyzn odnośnie prawa dziedziczenia tronu). Czytam zatem duńską Konstytucję nie tylko jako dokument o charakterze prawnym i politycznym, ale w równym stopniu traktuję tę lekturę jako podróż historyczną przez różnorodność językową i kulturową współczesnej Danii.

---

¹ Konstytucja Królestwa Danii. Tłumaczenie i wstęp Marian Grzybowski, Warszawa 2002.

Wychodząc z takich założeń ośmieliłem się dokonać nowego, alternatywnego przekładu Konstytucji. Sądzę bowiem, że tłumaczenie prof. Grzybowskiego nadmiernie sugeruje się angielskim przekładem, który jest wyśmienitym dziełem, ale nie da się uniknąć umiędzynarodowienia niektórych terminów bądź korzystania z pojęć, które pochodzą z angielskiej nauki o państwie. Dlatego zapewne konieczne było korzystanie z adaptacji tekstu bądź stylistycznych dopasowań, które z mojego punktu widzenia nie są potrzebne przy tłumaczeniu bezpośrednio na język polski. Przyznaję, że i ja także czasami dałem się inspirować angielskiej wersji, ale starałem się, gdzie tylko to było możliwe, tłumaczyć bezpośrednio z języka duńskiego. Należy także nadmienić, że angielska wersja Konstytucji – wydana przez kancelarię Duńskiego Parlamentu – w założeniu interpretuje niektóre niejasności Konstytucji, co powoduje, że tłumaczenie to odbiega nieco od tekstu źródłowego.

Na koniec chciałbym wyrazić głębokie podziękowania dla Bogusławy Sochańskiej, tłumaczki dzieł Hansa Christiana Andersena, za konstruktywną krytykę mojej pracy. Bez Jej mistrzowskiej znajomości dziewiętnastowiecznego języka duńskiego wynik niniejszego przekładu miałby znacznie niższą jakość.

Zasady tłumaczenia

Nie ma doskonałego tłumaczenia. Tłumaczenie jest wynikiem wyboru zasad. Różne grupy odbiorców z różnymi założeniami i potrzebami będą oceniać stosowanie tych zasad na różne sposoby. Nigdy nie uda się zadowolić wszystkich, a coś takiego nie było nawet moim zamiarem.

Zwykle tłumaczymy na podstawie naszych oczekiwań w stosunku do odbiorcy – w jaki sposób będzie on rozumiał przekładany tekst i czy będzie on dla niego jasny, biorąc pod uwagę jego doświadczenia kulturowe; często należy modyfikować tekst, żeby lepiej pasował do obrazu świata czytelnika, a czasami powstaje pytanie, czy należy tłumaczyć niejasności na język jasny, czy też nie. Nawet dokumenty prawnicze, które w zasadzie nie podlegają interpretacji przez tłumacza, będą często przedmiotem szeregu rozważań. W niniejszym tłumaczeniu w szczególności musiałem rozważyć następujące kwestie:

Czy instytucje należy tłumaczyć na:

- a. terminy o międzynarodowym zastosowaniu, które jednak niekoniecznie oddają szczególny charakter narodowy danej instytucji.
- b. narodowe instytucje znane z języka docelowego, biorąc jednak pod uwagę, że odbiorca może przypisywać instytucji właściwości, których w Danii brak.
- c. tłumaczenie dosłowne, może z dodaniem przypisu objaśniającego.
- d. termin narodowy – czyli brak tłumaczenia, jednak objaśniając znaczenie terminu.

Ostatni wymieniony sposób może okazać się szczególnie pomocny, jeżeli pracuje się z dokumentami, które trzeba tłumaczyć wielokrotnie na inny język i z powrotem. Nadaje się on także do oddania szczególnego narodowego charakteru terminu, tym bardziej, gdy odbiorca obeznany jest z tematyką.

Ze względu na historyczny charakter dokumentu w niniejszym przekładzie trzymałem się głównie dosłownego oddania tekstu bądź, jeżeli uznałem, że takie tłumaczenie może zburzyć znaczenie całości, podawałem dosłowne tłumaczenie w przypisie. Termin „folketing” – czyli duński Sejm - podawałem po duńsku, co jest ogólnie przyjętą praktyką w języku polskim odnośnie parlamentów innych krajów.

Co do duńskiego terminu „statsminister” miałem poważne wątpliwości, także biorąc pod uwagę, że duński odpowiednik kancelarii Prezesa Rady Ministrów podaje „Prime Minister” jako oficjalne tłumaczenie na język angielski. Własne tłumaczenie danej instytucji zwykle należy uszanować bezwzględnie, co spowodowałoby, że termin ten należałoby tłumaczyć jako „Premier”. Oficjalne duńskie tłumaczenie ma jednak – moim zdaniem – na celu podanie łatwej do zrozumienia międzynarodowej formy. Sądzę jednak, że nie trzeba koniecznie stosować się do tego w przekładzie, który kładzie nacisk na językowe i historyczne cechy dokumentu. Rozstrzygające dla wyboru terminu „minister stanu” było dla mnie to, że duński termin sam w sobie nie nawiązuje do szefa Rządu jako przewodniczącego organu kolegialnego, pomimo że owszem ma taką funkcję.

W nielicznych przypadkach wybrałem tłumaczenie na nazwę instytucji znaną z języka docelowego, gdyż uznałem, że obszar odpowiedzialności, struktura i funkcja są do siebie tak zbliżone, że nie powinno to spowodować żadnych nieporozumień. Przykładowo tłumaczyłem termin „rigsretten” na „trybunał stanu” i vice versa.

Duńska Ustawa Zasadnicza trzymała się oryginalnej formy nadzwyczajnie ograniczonego stosowania wersalików. Podobne niestosowanie wersalików występuje także w Konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807) oraz Konstytucji Królestwa Polskiego (1815), co stanowiło dla mnie uzasadnienie utrzymania tej formy w tłumaczeniu duńskiej Ustawy Zasadniczej, podkreślając w ten sposób historyczny charakter dokumentu.

Duńska Ustawa Zasadnicza była przeważnie napisana stylem kancelaryjnym, właściwym dla czasu, w którym powstawał dany przepis i niektóre ze sformułowań są wręcz archaiczne i trudne do zrozumienia dla współczesnego Duńczyka. W ograniczonym zakresie starałem się dostosować pojedyncze fragmenty do odpowiedniego okresu, a jeżeli nie czułem się zdolny do oddania dokładnie tego okresu, to starałem się ogólnie nadawać tekstowi cechy lekko archaiczne.

W pewnym stopniu zachowałem szyk wersji oryginalnej, a o ile to było możliwe unikałem dzielenia bądź łączenia zdań, pomimo że tekst mógł brzmieć bardziej płynnie w języku docelowym. W imię lojalności wobec tekstu źródłowego sparafrazowałem tekst tylko w nielicznych przypadkach. Należy także brać pod uwagę, że szyk wersji oryginalnej także wskazuje na wagę, która przypisywana jest pojedynczym elementom, a zatem w kilku przypadkach uznałem za stosowne, by czytelnik sam interpretował tekst.

Michael Hardenfelt

Listopad 2010 r.

Konstytucja Królestwa Danii z 5 czerwca 1953 r.

Rozdział I

§ 1

Niniejsza ustawa zasadnicza² obowiązuje we wszystkich częściach Królestwa Danii.

§2

Ustrojem rządu jest monarchia ograniczona. Władza królewska podlega dziedziczeniu przez mężczyzn i kobiety zgodnie z postanowieniami ustawy o sukcesji tronu z 27 marca 1953 r.

§3

Władza ustawodawcza należy równocześnie do króla i folketingu³. Władza wykonawcza należy do króla. Władza sądownicza należy do sądów.

§4

Kościół ewangelicko-luterański jest duńskim kościołem powszechnym⁴ i jako taki otrzymuje wsparcie od państwa.

Rozdział II

§5

Król nie może bez zgody folketingu sprawować funkcji władzy w innych krajach.

² W Konstytucji stosuje się określenie „grundlov”, dosłownie „ustawa zasadnicza”. Określenie „forfatning” (konstytucja) jest raczej używane jako określenie międzynarodowe bądź doktrynalne.

³ Lokalna nazwa Duńskiego Parlamentu.

⁴ Dosłownie: Kościół ludowy.

---

§6

Król winien należeć do kościoła ewangelicko-luterańskiego.

§7

Król osiąga pełnoletność z ukończeniem lat 18. To samo odnosi się do następcy tronu.

§8

Zanim król przystąpi do władzy winien w radzie państwa złożyć na piśmie solenne przyrzeczenie o nienaruszalnym przestrzeganiu ustawy zasadniczej. Akt zobowiązania sporządza się w dwóch równobrzmiących egzemplarzach, z których jeden jest przekazywany folketingowi na przechowanie w jego archiwum, a drugi winien być złożony w archiwum państwowym. Jeżeli wskutek nieobecności, czy też innych powodów, król nie może złożyć wspomnianego przyrzeczenia przy przekazaniu korony, do chwili złożenia go, władzę sprawuje rada państwa, chyba że ustawa stanowi inaczej. Jeżeli król jeszcze jako następca tronu złożył wspomniane przyrzeczenie, wtedy przystąpi do władzy niezwłocznie po przekazaniu korony.

§9

Postanowienia dotyczące sprawowania władzy w przypadku niepełnoletności, choroby bądź nieobecności króla określa ustawa. W przypadku opróżnienia tronu i braku następcy, folketing wybiera króla i ustanawia przyszłą sukcesję.

§10

1. Świadczenia państwa na rzecz króla za okres jego panowania ustala ustawa. W tejże ustala się także, jakie zamki i inne dobra należące do państwa mają być przekazane królowi do jego użytku.
2. Świadczenia państwa na rzecz króla nie mogą być obciążone długami.

---

§11

Członkom domu panującego ustawa może przyznać apanaże. Bez zgody folketingu apanaże te nie mogą być spożytkowane poza granicami królestwa.

Rozdział III

§ 12

Z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z niniejszej ustawy zasadniczej, król posiada najwyższą władzę nad wszelkimi sprawami królestwa i władzę tę sprawuje poprzez swoich ministrów.

§13

Król nie odpowiada za swoje poczynania; osoba jego jest święta i nietykalna. Za sprawowanie władzy odpowiadają ministrowie. Zakres ich odpowiedzialności określa ustawa.

§14

Król mianuje i dymisjonuje ministra stanu⁵ i pozostałych ministrów. On sam postanawia o ich liczbie i o podziale resortów między nich. Podpis króla pod postanowieniami odnoszącymi się do ustawodawstwa i sprawowania władzy nadaje im moc obowiązującą, kiedy towarzyszy mu podpis jednego bądź kilku ministrów. Każdy minister ponosi odpowiedzialność za podpisane postanowienia.

§15

1. Żaden minister nie może pełnić urzędu po wyrażeniu przez Folketing braku zaufania do niego.
2. W przypadku wyrażenia braku zaufania do niego przez folketing, minister stanu musi podać się do dymisji, chyba że zostaną zarządzone nowe wybory⁶ do folketingu. Rząd, po otrzymaniu wotum nieufności, albo po podaniu się do dymisji, pełni swoje obowiązki do chwili desygnowania nowego rządu. Pełniący obowiązki

---

⁵ Dosłowne tłumaczenie, inaczej: premier.

⁶ Inaczej: skrócenie kadencji.

ministrów mogą w ramach urzędu czynić tylko to, co jest niezbędne dla niezakłóconego prowadzenia spraw.

§16

Ministrowie mogą być postawieni w stan oskarżenia za sprawowanie urzędu przez króla bądź folketing. W sprawach wytoczonych przeciw ministrom za sprawowanie urzędu orzeka Trybunał Stanu⁷.

§17

1. Ministrowie tworzą radę państwa, w której następcą tronu zasiada po osiągnięciu pełnoletniości. Król przewodniczy radzie państwa z wyjątkiem przypadku wymienionego w §8 oraz przypadków, w których władza ustawodawcza na podstawie postanowień zawartych w §9 upoważniła radę państwa do sprawowania władzy.

2. Wszystkie ustawy i ważne działania rządu podlegają rozpatrzeniu przez radę państwa.

§18

Jeżeli król nie może przewodniczyć radzie państwa może on powierzyć rozpatrzenie spraw radzie ministrów. Rada ministrów składa się ze wszystkich ministrów pod przewodnictwem ministra stanu. W radzie ministrów wotum każdego ministra podlega zaprotokołowaniu, a uchwały podejmuje się większością głosów. Minister stanu przedkłada królowi podpisany przez obecnych ministrów protokół rozpatrzonych spraw, a król postanawia czy natychmiast zatwierdzić zalecenia rady ministrów, czy sprawa winna być rozpatrzona przez radę państwa.

§19

1. W stosunkach międzynarodowych król działa w imieniu królestwa. Nie może jednak bez zgody folketingu podjąć żadnego działania, w następstwie którego obszar królestwa uległby powiększeniu bądź pomniejszeniu ani przyjąć zobowiązań, które wymagają współdziałania folketingu, czy też takich, które mogą mieć szczególną

---

⁷ Dosłownie: sąd królestwa.

doniosłość. Bez zgody folketingu król nie może także wypowiedzieć porozumienia międzynarodowego zawartego za zgodą folketingu.

2. Z wyjątkiem obrony przed zbrojnym atakiem na królestwo bądź na duńskie siły zbrojne, król nie może bez zgody folketingu stosować militarnych środków przymusu przeciw żadnemu obcemu państwu. Poczynania podjęte przez króla w wyniku takiego postanowienia winny natychmiast zostać przedłożone do rozpatrzenia folketingowi. Jeżeli folketing nie obraduje, należy niezwłocznie zwołać posiedzenie.

3. Folketing wyłoni ze swego grona komitet do spraw stosunków międzynarodowych, z którym rząd zobowiązany jest prowadzić konsultacje przed podjęciem jakiegokolwiek decyzji o szczególnej doniosłości w sferze polityki zagranicznej. Szczegółowe zasady dotyczące komitetu do spraw stosunków międzynarodowych określa ustawa.

§20

1. Kompetencje przysługujące władzom królestwa na podstawie niniejszej ustawy zasadniczej mogą na mocy ustawy i w bliżej określonym zakresie zostać przekazane organom międzynarodowym założonym w drodze wzajemnego porozumienia z innymi państwami w celu popierania międzynarodowego porządku prawnego oraz współpracy.

2. Dla przyjęcia projektu ustawy dotyczącej powyższego, wymaga się większości pięciu szóstych członków folketingu. W przypadku nieosiągnięcia takiej większości, a jedynie większości potrzebnej dla uchwalenia zwykłych projektów ustaw, oraz w przypadku podtrzymania przez rząd przedstawionego projektu, projekt zostanie przedłożony do przyjęcia bądź odrzucenia wyborcom zgodnie z postanowieniami dotyczącymi referendum w §42.

---

§21

Król może przedkładać folketingowi projekty ustaw i innych postanowień.

§22

Projekt ustawy uchwalony przez folketing nabiera mocy ustawy po zatwierdzeniu przez króla w terminie nie późniejszym niż 30 dni po ostatecznym uchwaleniu. Król zarządza promulgację ustawy i strzeże jej wykonania.

§23

W razie nagłej potrzeby o szczególnym znaczeniu, kiedy folketing nie może się zebrać, król może wydawać ustawy tymczasowe, które jednak nie mogą być sprzeczne z ustawą zasadniczą i zawsze muszą być przedkładane folketingowi do uchwalenia bądź odrzucenia niezwłocznie po jego zebraniu się.

§24

Królowi przysługuje prawo łaski i ogłaszania amnestii. Stosowanie prawa łaski w stosunku do ministrów za kary orzeczone przez trybunał stanu może nastąpić tylko za zgodą folketingu.

§25

Król, bezpośrednio lub poprzez odpowiednie organy rządu, przyznaje szczególne pozwolenia bądź odstępstwa od ustaw, które obowiązują na mocy przepisów sprzed 5 czerwca 1849 r. bądź na mocy ustawy wydanej po tej dacie.

§26

Król może bić monety zgodnie z prawem.

§27

1. Regulacje dotyczące powoływania funkcjonariuszy państwowych⁸ określa ustawa. Nikt, kto nie posiada obywatelstwa duńskiego, nie może znaleźć zatrudnienia

---

⁸ Duński termin „tjenestemand” określa szczególny rodzaj funkcjonariusza mianowanego.

jako funkcjonariusz państwowy. Funkcjonariusze państwowi, mianowani przez króla, winni składać solenne przyrzeczenie o przestrzeganiu ustawy zasadniczej.

2. Regulacje dotyczące odwoływania, przenoszenia i przechodzenia na emeryturę określa ustawa, zob. jednak §64

3. O ile funkcjonariusz państwowy mianowany przez króla wyraża zgodę, może zostać przeniesiony pod warunkiem, że nie poniesie uszczerbku w dochodach, wynikających ze stanowiska, i pod warunkiem, że zaoferowano mu wybór między takim przeniesieniem a przejściem w stan spoczynku zgodnie z ogólnymi regulacjami dotyczącymi emerytury.

Rozdział IV

§28

Folketing składa się z jednego zgromadzenia liczącego nie więcej niż 179 członków, z których dwóch wybiera się na Wyspach Owczych i dwóch w Grenlandii.

§29

1. Prawo głosowania do folketingu ma każdy, kto posiada duńskie obywatelstwo, ma stałe miejsce zamieszkania w państwie oraz osiągnął wiek uprawniający do głosowania zgodnie z postanowieniami ust. 2, o ile nie został ubezwłasnowolniony. Ustawa określa zakres, w jakim kara bądź pomoc społeczna zdefiniowana ustawowo jako pomoc dla biednych spowoduje utratę prawa głosowania.

2. Wiek uprawniający do głosowania jest taki, jak określiło referendum przeprowadzone na podstawie ustawy z 25 marca 1953 r. Zmiana obowiązującego wieku uprawniającego do głosowania może w każdej chwili być wprowadzona na mocy ustawy. Projekt takiej ustawy, która została uchwalona przez folketing, może być zatwierdzony przez króla dopiero po przeprowadzeniu referendum, zgodnie z postanowieniami §42, ust. 5, które nie spowodowało odrzucenia ustawy.

---

§30

1. O ile nie został skazany za czyn, który spowoduje, że w świetle opinii ogółu jest niegodny członkostwa folketingu, wybrany do folketingu może być każdy, kto ma prawo głosowania.
2. Funkcjonariusze państwowi mianowani przez króla, których wybrano na członków folketingu, nie potrzebują zgody rządu na przyjęcie mandatu.

§31

1. Członkowie folketingu są wybierani w powszechnych, bezpośrednich i tajnych wyborach.
2. Przepisy dotyczące wykonywania prawa wyborczego określa ustawa o wyborach⁹, która zapewnia wyborcom równą reprezentację zróżnicowanych poglądów, stanowi o trybie przeprowadzenia wyborów oraz o tym, czy zasada proporcjonalności ma być realizowana w powiązaniu z wyborami w okręgach jednomandatowych, czy też nie.
3. Przy miejscowym podziale mandatów należy brać pod uwagę liczbę mieszkańców, liczbę wyborców i gęstość zaludnienia.
4. Ustawa o wyborach określa szczególne przepisy dotyczące wyboru zastępców członków folketingu i ich włączenia w skład folketingu, jak również trybu postępowania w przypadku konieczności powtórzenia wyborów.
5. Ustawa może stanowić o odrębnych regulacjach w sprawie reprezentacji Grenlandii w folketingu.

§32

1. Członków folketingu wybiera się na lat cztery.
2. W każdym czasie Król może zarządzić nowe wybory ze skutkiem ustania dotychczasowych mandatów folketingu po ich przeprowadzeniu. Nowych wyborów nie

---

⁹ Polski odpowiednik: ordynacja wyborcza.

można jednak zarządzić po powołaniu nowego rządu¹⁰, zanim minister stanu nie przedstawi się folketingowi.

3. Na ministrze stanu spoczywa odpowiedzialność za zarządzanie nowych wyborów przed upływem kadencji folketingu.

4. Mandaty w żadnym przypadku nie ustaną przed przeprowadzeniem nowych wyborów.

5. Ustawa może określić odrębne przepisy w sprawie powstawania i wygasania mandatów członków folketingu z Wysp Owczych i Grenlandii.

6. W przypadku utraty prawa wybieralności¹¹ przez członka folketingu, jego mandat wygasa.

7. Każdy nowy członek folketingu po stwierdzeniu ważności jego wyboru winien złożyć solenne przyrzeczenie o przestrzeganiu ustawy zasadniczej.

§33

Folketing sam rozstrzyga o ważności wyboru każdego członka, jak również w sprawie, czy członek folketingu utracił prawo wybieralności.

§34

Folketing jest nienaruszalny. Każdy, kto narusza jego bezpieczeństwo bądź wolność oraz każdy, kto wyda bądź wykona rozkaz mający na celu takie naruszenie, staje się winnym zbrodni stanu.

Rozdział V

§35

1. Nowo wybrany folketing zbiera się w dwanaście dni powszednich po dniu wyborów o godzinie dwunastej, o ile król nie zwoła posiedzenia w terminie wcześniejszym.

2. Niezwłocznie po sprawdzeniu mandatów folketing się konstituuje, wybierając przewodniczącego i wiceprzewodniczących.

¹⁰ Dosłownie: po powołaniu nowego ministerstwa.

¹¹ Polski odpowiednik: bierne prawo wyborcze.

---

§36

1. Sesja folketingu¹² zaczyna się w pierwszy wtorek października i trwa do pierwszego wtorku roku następnego.
2. W pierwszym dniu sesji członkowie zbierają się na posiedzenie konstytucyjne.

§37

Folketing zbiera się w miejscu, gdzie swoją siedzibę ma rząd. W okolicznościach nadzwyczajnych Folketing może jednak zbierać się w innym miejscu w królestwie.

§38

1. Na pierwszym posiedzeniu nowej sesji folketingu minister stanu zdaje relację z ogólnego stanu królestwa oraz przedstawia plan działań przewidzianych przez rząd.
2. Na podstawie wystąpienia ministra stanu prowadzi się ogólną debatę.

§39

Przewodniczący folketingu zwołuje posiedzenie folketingu z podaniem porządku dziennego. Na przewodniczącym spoczywa obowiązek zwołania posiedzenia na pisemne żądanie przynajmniej dwóch piątych członków folketingu bądź ministra stanu, który podaje przy tym porządek dzienny.

§40

Ministrowie mają z urzędu dostęp do folketingu i podczas debat mają prawo żądania wysłuchania bez ograniczeń, przestrzegając równocześnie regulaminu. Uprawnienie do głosowania mają tylko wówczas, gdy równocześnie są członkami folketingu.

§41

1. Każdy członek folketingu ma uprawnienia do zgłaszania projektów ustaw i innych postanowień¹³.

---

¹² Dosłownie: rok folketingowy.

2. Projekt ustawy nie może zostać ostatecznie uchwalony, dopóki nie był rozpatrzony trzy razy¹⁴ przez folketing.

3. Dwie piąte członków folketingu może zwrócić się do przewodniczącego folketingu z żądaniem, ażeby trzecie rozpatrzenie odbyło się nie wcześniej niż dwanaście dni powszednich po uchwaleniu w drugim czytaniu. Żądanie to musi być przedstawione na piśmie i podpisane przez uczestniczących członków. Odroczenie nie może jednak mieć miejsca, o ile dotyczy projektów ustaw budżetowych, ustaw o przyznaniu dodatkowych funduszy, prowizoriów budżetowych¹⁵, ustaw o pożyczkach państwowych, ustaw o przyznaniu naturalizacji, ustaw o wyłączeniu, ustaw o podatkach bezpośrednich oraz, w nagłych przypadkach, projektów ustaw, których wejście w życie nie może być odroczone ze względu na ich cel.

4. Po nowych wyborach oraz po zakończeniu rocznej sesji folketingu wygasają wszystkie projekty ustaw i innych postanowień, które nie zostały ostatecznie uchwalone.

§42

1. Po uchwaleniu przez folketing projektu ustawy jedna trzecia członków folketingu może w terminie trzech dni powszednich od ostatecznego jego uchwalenia zwrócić się do przewodniczącego folketingu z żądaniem przeprowadzenia referendum w sprawie tego projektu. Żądanie musi być przedstawione na piśmie i podpisane przez uczestniczących członków.

2. Projekt ustawy, która może podlegać referendum w zestawieniu z ust. 6, nie może, z wyjątkiem przypadku wymienionego w ust. 7, zostać zatwierdzony przez króla przed upływem terminu określonego w ust. 1 bądź przed przeprowadzeniem żadanego referendum.

3. W przypadku zażądania referendum w sprawie projektu ustawy folketing może, w terminie pięciu dni

¹³ Polski odpowiednik: inicjatywa ustawodawcza.

¹⁴ Polski odpowiednik: w trzech czytaniach.

¹⁵ Dosłownie: prowizorycznych ustaw o przyznaniu funduszy.

---

powszednich od ostatecznego uchwalenia, podjąć uchwałę o wygaśnięciu projektu.

4. Jeśli folketing nie podejmie uchwały na podstawie ust. 3, należy niezwłocznie powiadomić ministra stanu o potrzebie zweryfikowania projektu ustawy w referendum, po czym minister stanu podaje go do publicznej wiadomości wraz z informacją o referendum. Referendum przeprowadza się według uznania ministra stanu najwcześniej dwanaście, a najpóźniej osiemnaście dni powszednich po podaniu projektu do publicznej wiadomości.

5. W referendum głosuje się za albo przeciw projektowi ustawy. Dla wygaśnięcia projektu ustawy wymaga się, aby większość biorących udział w referendum głosowała przeciw projektowi ustawy, oraz aby stanowiła przynajmniej 30 procent ogólnej liczby uprawnionych do głosowania.

6. Nie podlegają referendum projekty ustaw budżetowych, ustaw o przyznaniu dodatkowych funduszy, prowizoriów budżetowych¹⁶, ustaw o pożyczkach państwowych, ustaw ustalających liczbę funkcjonariuszy państwowych, ustaw o wynagrodzeniach i emeryturach, ustaw o przyznaniu naturalizacji, ustaw o wyłączeniu, ustaw o podatkach pośrednich i bezpośrednich oraz ustaw, które mają realizować wiążące zobowiązania na podstawie traktatów. To samo dotyczy projektów w odniesieniu do ustaw wymienionych w §§ 8, 9, 10 i 11 oraz do postanowień wymienionych w §19, jeśli nadano im formę ustawy, o ile szczególna ustawa w odniesieniu do tych ostatnich nie określa, że takie referendum winno zostać przeprowadzone. W odniesieniu do zmian ustawy zasadniczej obowiązują przepisy §88.

7. W razie nagłej potrzeby projekt ustawy podlegającej referendum może zostać zatwierdzony przez króla natychmiast po jego uchwaleniu, jeśli projekt zawiera takie postanowienie. W przypadku gdy jedna trzecia członków folketingu zażąda przeprowadzenia referendum w sprawie projektu ustawy bądź ustawy zatwierdzonej,

---

¹⁶ Dosłownie: prowizorycznych ustaw o przyznaniu funduszy.

przeprowadza się takie referendum zgodnie z powyższymi przepisami. Minister stanu winien w przypadku odrzucenia ustawy, niezwłocznie, a najpóźniej czternaście dni po przeprowadzeniu referendum, ogłosić o tym obwieszczenie. Od dnia obwieszczenia ustawa traci moc.

8. Ustawa określa szczegółowe przepisy w sprawie referendum, w tym zakres stosowania referendum na Wyspach Owczych i w Grenlandii.

§43

Nie wolno nałożyć, zmienić bądź znieść żadnego podatku, chyba że na podstawie ustawy; nikt nie może być objęty poborem ani też nie wolno zaciągnąć pożyczki państwowej, chyba że na podstawie ustawy.

§44

1. Żaden cudzoziemiec nie może być naturalizowany, chyba że na podstawie ustawy.
2. Ustawa określa dostęp cudzoziemców do nabywania nieruchomości na własność.

§45

1. Projekt ustawy budżetowej na następny rok budżetowy winien zostać przedłożony folketingowi najpóźniej cztery miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego.
2. Jeśli nie można przewidzieć zakończenia debaty w sprawie projektu ustawy budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego, należy przedłożyć folketingowi projekt prowizorium budżetowego.

§46

1. Przed uchwaleniem ustawy budżetowej bądź prowizorium budżetowego nie wolno pobierać podatków.
2. Żadnego wydatku nie wolno ponieść bez podstawy prawnej ustawy budżetowej uchwalonej przez folketing bądź ustawy o przyznaniu dodatkowych funduszków, czy też prowizorium budżetowego uchwalonego przez folketing.

---

§47

1. Bilans rachunków państwowych winien zostać przedstawiony folketingowi nie później niż sześć miesięcy po upływie roku budżetowego.

2. Folketing powołuje pewną ilość audytorów państwowych. Badają oni roczny bilans rachunków i upewniają się, że zawiera on wszystkie dochody państwa i że żaden wydatek nie został poniesiony bez podstawy prawnej ustawy budżetowej bądź innej ustawy o przyznaniu funduszy. Mają prawo domagać się wglądu do wszelkich potrzebnych im informacji i aktów. Ustawa określa szczególne przepisy odnośnie do liczby i działalności audytorów państwowych.

3. Bilans rachunków wraz z uwagami audytorów przedstawia się folketingowi do uchwalenia.

§48

Folketing sam ustanawia swój regulamin, który zawiera szczególne przepisy dotyczące sposobu postępowania i zachowania porządku.

§49

Posiedzenia folketingu są jawne. Przewodniczący bądź taka liczba członków, na jaką wskaże regulamin bądź minister, mogą żądać usunięcia wszystkich osób postronnych, po czym postanawia się bez uprzedniej debaty, czy dana sprawa ma być rozpatrywana na posiedzeniu jawnym, czy zamkniętym.

§50

Folketing może podejmować uchwały tylko w przypadku obecności i udziału w głosowaniu więcej niż połowy członków.

§51

Folketing może powoływać komisje do zbadania spraw dotyczących interesu publicznego, składające się z członków folketingu. Komisje te mają prawo domagać się zarówno pisemnych, jak i ustnych informacji od prywatnych obywateli oraz władz publicznych.

---

§52

Wyboru członków folketingu do komisji oraz do pełnienia określonych funkcji dokonuje się na zasadzie proporcjonalności.

§53

Każdy członek folketingu może za zgodą izby inicjować debatę w każdej sprawie dotyczącej interesu publicznego oraz dochodzić wyjaśnień¹⁷ od ministrów.

§54

Petycje mogą być kierowane do folketingu wyłącznie za pośrednictwem członka izby.

§55

Ustawa określa powołanie przez folketing jednej bądź dwóch osób, które nie są członkami folketingu, celem nadzorowania cywilnej i wojskowej administracji państwa.

§56

Członkowie folketingu kierują się jedynie własnymi przekonaniem, nie są związani instrukcjami wyborców.

§57

Żaden członek folketingu nie może bez zgody izby zostać oskarżony bądź podlegać uwięzieniu jakiegokolwiek rodzaju, o ile nie został schwytany na gorącym uczynku. Za swoje wypowiedzi w folketingu żaden jego członek nie może bez zgody izby być pociągnięty do odpowiedzialności poza nią.

§58

Członkowie folketingu otrzymują uposażenie w wysokości określonej w ustawie o wyborach.

---

¹⁷ Zachowano archaiczną formę w tłumaczeniu: Żądać informacji.

Rozdział VI

§59

1. Trybunał stanu¹⁸ składa się z nie więcej niż 15 najstarszych stażem członków zwyczajnych najwyższego sądu królestwa oraz z takiej samej liczby członków powołanych przez folketing na 6 lat na zasadzie proporcjonalności. Dla każdego z powołanych członków wybiera się jednego lub kilku zastępców. Członkowie folketingu nie mogą zostać powołani do trybunału stanu ani być jego członkami. Jeśli wyjątkowo niektórzy z członków najwyższego sądu królestwa nie mogą brać udziału w rozpatrzeniu i sączeniu danej sprawy, ustępuje równa im liczba ostatnich powołanych przez folketing członków trybunału stanu.

2. Trybunał sam wybiera przewodniczącego z własnego grona.

3. W sprawie toczącej się przed trybunałem stanu, członkowie trybunału wybrani przez folketing zachowują swoje miejsca w trybunale odnośnie do danej sprawy, pomimo że upływa kadencja, na którą ich wybrano.

4. Ustawa określa szczególne przepisy dotyczące trybunału stanu.

§60

1. Trybunał stanu sądzi w sprawach wniesionych przez króla bądź folketing przeciwko ministrom.

2. Król może, za zgodą folketingu, także postawić inne osoby w stan oskarżenia przed trybunałem stanu za zbrodnie, które uzna za szczególnie niebezpieczne dla państwa.

§61

Sprawy związane z wykonywaniem władzy sądowniczej mogą być regulowane wyłącznie przez ustawy. Nie ma możliwości powołania sądów okolicznościowych z prawem wydawania wyroków.

---

¹⁸ Dosłownie: sąd królestwa.

---

§62

Wymiar sprawiedliwości winien na zawsze być oddzielony od administracji publicznej. Ustawa określa przepisy w tej sprawie.

§63

1. Sądy uprawnione są do sądzenia w każdej kwestii dotyczącej władzy wykonawczej. Ten, kto podnosi taką kwestię, nie może jednak z powodu wniesienia sprawy przed sądem uchylić się od tymczasowego podporządkowania się nakazom władzy.

2. Ustawa może przenieść właściwość w sprawie sądzenia w kwestiach granic władzy wykonawczej do jednego lub kilku sądów administracyjnych, których rozstrzygnięcia jednak muszą zawsze podlegać możliwości rozpatrzenia przez najwyższy sąd królestwa. Ustawa określa szczególne przepisy w tej sprawie.

§64

Sędziowie w wypełnieniu swojego powołania kierują się wyłącznie ustawą. Nie mogą zostać złożeni z urzędu, chyba że na mocy orzeczenia sądu, ani też nie mogą zostać przeniesieni wbrew własnym życzeniom, z wyjątkiem przypadków reorganizacji sądownictwa. Sędzia, który ukończył lat 65 może jednak zostać przeniesiony w stan spoczynku¹⁹, lecz bez utraty dochodów do czasu, kiedy musiałby odejść na emeryturę²⁰ z powodu wieku.

§65

1. Wymiar sprawiedliwości winien przestrzegać w możliwie najszerszym zakresie zasad jawności i ustności.

2. W postępowaniu karnym uczestniczą laicy²¹. Rodzaj spraw obejmujących ich uczestnictwo oraz sposób jego wykonywania, w tym rodzaj spraw, w których uczestniczą przysięgli określa ustawa.

---

¹⁹ Dosłownie: zwolniony.

²⁰ Dosłownie: kiedy musiałby zostać zwolniony.

²¹ Osoby niezwiązane z instytucjami prawniczymi.

Rozdział VII

§66

Statut kościoła powszechnego określa ustawa.

§67

Obywatele mają prawo połączyć się we wspólnoty celem czczenia Boga w sposób zgodny z ich przekonaniem, jednak nie wolno nauczać lub czynić rzeczy sprzecznych z moralnością bądź porządkiem publicznym.

§68

Nikt nie jest zobowiązany do osobistych świadczeń na rzecz jakiegokolwiek innej praktyki religijnej niż ta, którą sam wyznaje.

§69

Szczególne warunki odmiennych od kościoła powszechnego wspólnot wyznaniowych określa ustawa.

§70

Nikt z powodu swojego wyznania wiary bądź swojego pochodzenia nie może być pozbawiony możliwości pełnego korzystania z praw obywatelskich i politycznych ani też nie może z tego powodu uchylać się od spełnienia jakiegokolwiek powszechnego obowiązku obywatelskiego.

Rozdział VIII

§71

1. Wolność osobista jest nienaruszalna. Żaden duński obywatel nie może być poddawany żadnemu rodzajowi pozbawienia wolności z powodu swoich przekonań politycznych, religijnych bądź z powodu swojego pochodzenia.

2. Pozbawienie wolności może nastąpić tylko na podstawie ustawy.

3. Każdy zatrzymany powinien zostać postawiony przed sędzią w ciągu 24 godzin. Jeśli zatrzymanego nie można

natychmiast zwolnić, to sędzia w uzasadnionym postanowieniu jak najszybciej, a nie później niż w ciągu trzech dni, rozstrzyga, czy należy zastosować tymczasowe aresztowanie, a w przypadku możliwości zwolnienia za zabezpieczeniem, postanawia o jego charakterze i wysokości. Ustawa może określić odstępstwa od powyższego przepisu odnośnie do Grenlandii, o ile jest to konieczne ze względu na miejscowe warunki.

4. Postanowienie sędziego może natychmiast być przez osobę zainteresowaną zaskarżone do sądu wyższej instancji.

5. Nikt nie może być poddany tymczasowemu zatrzymaniu za czyn, który podlega zaledwie karze grzywny bądź aresztu.

6. Na wniosek pozbawionego wolności lub innej osoby działającej w jego imieniu kwestia legalności pozbawienia wolności w trybie pozasądowym w sferze nie objętej postępowaniem karnym winna zostać przedłożona do rozstrzygnięcia sądom powszechnym bądź innemu organowi władzy sądowniczej, chyba że decyzja o pozbawieniu wolności ma podstawę prawną w ustawodawstwie dotyczącym cudzoziemców. Szczególne przepisy w tej sprawie określa ustawa.

7. Nadzorowanie osób wymienionych w ust. 6 podlega organowi nadzorcemu wybranemu przez folketing, z którym osoby wymienione mają możliwość kontaktowania się.

§72

Mieszkanie jest nienaruszalne. Rewizja mieszkania, zajęcie i kontrola listów i innych papierów oraz naruszenie tajemnicy pocztowej, telegraficznej i telefonicznej mogą mieć miejsce wyłącznie na podstawie postanowienia sądu, chyba że ustawa przewiduje szczególne wyjątki.

---

§73

1. Prawo własności jest nienaruszalne. Nikt nie może zostać zobowiązany do cedowania swojej własności, chyba że wymaga tego interes publiczny. Może to nastąpić tylko na podstawie ustawy oraz za pełnym odszkodowaniem.

2. Jedna trzecia członków folketingu może, po uchwaleniu projektu ustawy dotyczącej wyłączenia, w ciągu trzech dni powszednich od ostatecznego uchwalenia zażądać, aby projekt został przekazany do królewskiego zatwierdzenia dopiero po przeprowadzeniu nowych wyborów do folketingu oraz po ponownym uchwaleniu tego projektu przez nowo wybrany folketing.

3. Każda kwestia dotycząca legalności decyzji wyłączeniowej i wysokości odszkodowania może zostać zaskarżona do sądu. Ustawa może przenieść właściwość w sprawie sprawdzenia wysokości odszkodowania do sądów ustanowionych w tym celu.

§74

Należy ustawowo uchylić wszelkie ograniczenia wolnego i równego dostępu do zawodów, o ile nie są one uzasadnione interesem wspólnym.

§75

1. W interesie wspólnym należy dążyć do tworzenia możliwości, żeby każdy zdolny do pracy obywatel mógł pracować w warunkach zabezpieczających jego byt.

2. Ten, kto sam nie może żywić siebie samego i bliskich, o ile ktoś inny nie ponosi odpowiedzialności za jego utrzymanie, jest uprawniony do pomocy społecznej, jednak pod warunkiem podporządkowania się obowiązkom wynikającym z ustawy.

§76

Wszystkie dzieci w wieku objętym obowiązkiem pobierania nauki mają prawo do bezpłatnej nauki w

szkole powszechnej²². Rodzice lub opiekunowie, którzy sami zapewniają dzieciom nauczanie na poziomie odpowiadającym temu czego się zwykle wymaga w szkole powszechnej, nie mają obowiązku poddawania dzieci nauce w szkole powszechnej.

§77

Każdy może opublikować swoje poglądy drukiem, na piśmie bądź w mowie, odpowiada jednak za to przed sądami. Cenzura prewencyjna i inne środki zapobiegawcze nie mogą nigdy ponownie zostać wprowadzone.

§78

1. Obywatele mają prawo, bez uprzedniego zezwolenia, tworzyć stowarzyszenia w dowolnym, dozwolonym celu.
2. Stowarzyszenia działające bądź starające się osiągnąć swoje cele poprzez przemoc, inicjowanie przemocy lub podobne, karalne wywieranie wpływu na inaczej myślących, zostaną rozwiązane orzeczeniem sądowym.
3. Żadne stowarzyszenie nie może zostać rozwiązane decyzją rządu. Można jednak czasowo zakazać działalności stowarzyszenia, lecz należy w takim razie natychmiast wszcząć postępowanie przed sądem w celu jego rozwiązania.
4. Sprawy dotyczące rozwiązania stowarzyszeń politycznych mogą być wniesione przed najwyższy sąd królestwa bez specjalnego pozwolenia.
5. Ustawa określi szczegółowe skutki prawne rozwiązania stowarzyszenia.

§79

Obywatele jeśli są nieuzbrojeni mają prawo gromadzić się bez uprzedniego pozwolenia. Policja ma prawo być obecna przy publicznych zgromadzeniach. Zgromadzeń pod gołym niebem można zakazać, kiedy zachodzi obawa, że mogą one spowodować zagrożenia dla spokoju publicznego.

---

²² Dosłownie: szkole ludowej.

---

§80

W przypadku zbiegowiska publicznego uzbrojone służby mogą, jeśli nie zostały zaatakowane, wkroczyć do akcji jedynie po trzykrotnym, daremnym wezwaniu tłumu w imieniu króla i prawa do rozejścia się.

§81

Każdy mężczyzna zdolny do posługiwania się bronią zobowiązany jest osobiście²³ uczestniczyć w obronie ojczyzny zgodnie ze szczegółowymi przepisami określonymi przez ustawę.

§82

Ustawa reguluje uprawnienia gmin do samodzielnego kierowania własnymi sprawami pod nadzorem państwa.

§83

Każdy wymieniony w ustawodawstwie przywilej związany ze szlachectwem, tytułem lub pozycją społeczną został zniesiony.

§84

W przyszłości nie może być ustanowionych żadnych lenn, majoratu, lub fideikomisu, rodzinnego bądź innego rodzaju.

§85

W odniesieniu do sił obronnych postanowienia § § 71, 78 i 79 mają tylko zastosowanie w zakresie wynikającym z przepisów ustaw o siłach zbrojnych.

---

²³ Dosłownie: swoją osobą.

Rozdział IX

§86

Wiek uprawniający do głosowania do rad miejskich i rad parafialnych²⁴ jest taki sam, jak ten, który w danym czasie obowiązuje w wyborach do folketingu. Odnośnie do Grenlandii i Wysp Owczych wiek uprawniający do głosowania do rad miejskich i rad parafialnych określa ustawa bądź ustala się go na podstawie ustawy.

§87

Obywatele Islandzcy, którzy na mocy ustawy o rozwiązaniu umowy o związku duńsko-islandzkim i innych, korzystają z praw na równi z obywatelami duńskimi, zachowują uprawnienia na mocy umowy zasadniczej związane z posiadaniem duńskiego obywatelstwa.

Rozdział X

§88

W przypadku, kiedy folketing uchwała projekt nowego przepisu ustawy zasadniczej, a rząd zamierza przyspieszyć sprawę, zarządza się nowe wybory do folketingu. Jeżeli projekt jest przez nowo wybrany folketing uchwalony w niezmienionym brzmieniu, zostanie w terminie pół roku od ostatecznego uchwalenia przedłożony wyborcom do przyjęcia bądź odrzucenia w referendum bezpośrednim. Szczegółowe przepisy odnośnie tego głosowania określi ustawa. Gdy większość uczestniczących w referendum poparła uchwalenie projektu przez folketing, i jest to przynajmniej 40% wszystkich uprawnionych do głosowania, oraz jeśli zatwierdzi go król, projekt staje się ustawą zasadniczą.

---

²⁴ Dawna jednostka samorządowa.

Rozdział XI

§89

Niniejsza ustawa zasadnicza wchodzi w życie natychmiast. Ostatni rigsdag²⁵ wybrany na mocy Ustawy Zasadniczej Królestwa Danii z 5 czerwca 1915 r. ze zmianami z 10 września 1920 r. obraduje jednak do chwili przeprowadzenia nowych wyborów zgodnie z postanowieniami rozdziału IV. Do chwili przeprowadzenia nowych wyborów pozostają w mocy przepisy Ustawy Zasadniczej Królestwa Danii z 5 czerwca 1915 . ze zmianami z 10 września 1920 r. odnośnie do rigsdagu.

5 czerwca 1953 r.

---

²⁵ Nazwa dwuizbowego parlamentu pod rządami poprzedniej ustawy zasadniczej